

การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา
Capacity Building for Village Health Volunteers in Suratthani
Province Using Buddhist Ways of Practice

Received 9 August, 2022

Revised 10 September, 2022

Accepted 29 August, 2022

สุริยัน รักกะเปา¹

Suriyan Rakkapao²

กันตภณ หนูทองแก้ว³

Kantaphon Nuthongkaew⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2) เพื่อศึกษาหลักการในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน 3) เพื่อการบูรณาการหลักการในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา 4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามแนวพระพุทธศาสนา” ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 17 รูป/คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำเสวนากลุ่ม นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์ นำเสนอองค์ความรู้ในรูปแบบของโมเดล

ผลการวิจัยพบว่า: รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นกระบวนการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาและด้านการบริการที่มีทั้ง

¹ นักศึกษาปริญญาเอก, คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย
E-mail: suriyanpai2517@gmail.com

² Ph.D. candidate, Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Nakhon Si Thammarat, Thailand.

³ รองศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย E-mail: kantaphon_27@hotmail.com

⁴ Associate Professor Dr., Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University, Nakhon Si Thammarat, Thailand.

เชิงรุกและเชิงรับ ครอบคลุมด้านการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสภาพ มีรูปแบบการปฏิบัติงานสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐและบริบทของพื้นที่ตามปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่องาน โดยมีหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างปัญญาให้เกิดการตระหนัก รับรู้ เข้าใจ ได้แก่ หลักสัมมปปธาน (ระวัง เลิก รักษา พัฒนา) หลักอิทธิบาท (พอใจ ขยัน เอาใจใส่ ใฝ่ปัญญา) หลักกตัญญูกตเวที (รู้คุณคน) หลักสปปุริสธรรม (รู้เหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ปฏิบัติ บุคคล) หลักสุจริต (ประพฤติดี วิถีประสาน จิตพัฒนา) และหลักสังคหวัตถุ (เอื้ออารี วิถีไพเราะ สงเคราะห์คน วางตนพอดี) ผสานการปรับพฤติกรรม หมั่นเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนบทบาท การสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ภาพ และพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง นำสู่การปฏิบัติเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม องค์ความรู้ที่ได้ คือ “KHONDEE MODEL” ประกอบด้วย K = Knowledge, H = Honesty, O = Operation, N = Network, D = Development, E = Enhance, E = Expert

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, ตามแนวพระพุทธศาสนา

Abstract

The objectives of qualitative research were as follows:

- 1) To study the practice model of village health volunteers.
- 2) To study Buddhist ways of practice in capacity building of village health volunteers
- 3) To integrate Buddhist ways of practice to the capacity building of public health volunteers in Surat Thani province.
- 4) To present new knowledge about "Capacity Building for Village Health Volunteers in Suratthani Province Using Buddhist Ways of Practice"

The informants were 17 qualified persons, using a purposive sampling Tools used are in-depth interviews and Focus group discussions. The

data were analyzed, synthesized and presented in the form of a model.

The results of the study indicated that: The village health volunteers' work model is a proactive and reactive approach, which consists of the following factors: health promotion, prevention, treatment and rehabilitation. The work model is in accordance with the government policies as well as the areas of practice. The Buddhist principles used in this model are wisdom for awareness, perception, understanding, including: Sammappadhana (careful, quit, maintain, develop), Four Rddhippada (satisfaction, diligence, care, and wisdom) Kataññukatavedi (gratitude) Sappurisadhamma (awareness of causes and results, self, time, practice and entity) honesty (Good Conduct, Wajee Prasarn Jitpattana) and the principle of Sangkhahavatthana (kindness, nice way of talking, support others and interpersonal skills). These principles are integrated with good practices such as persistence, behavioral modification and improvement, skill development and good communication and interpersonal skills for the best interest of themselves as practitioners and for society. The body of knowledge is “KHONDEE MODEL”, which comprises the following factors: K = Knowledge, H = Honesty, O = Operation, N = Network, D = Development, E = Enhance, E = Expert.

Keywords: Capacity building, Village health volunteers, Buddhist ways of practice

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เรียกกันว่ายุค COVID-19 หรือยุคชีวิตวิถีใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายด้าน ซึ่งส่งผลกระทบในด้านต่างๆ มากมาย รวมถึงด้านสุขภาพของประชาชนที่ต้องเผชิญกับโรคภัยไข้เจ็บที่จำเป็นต้องได้รับการดูแลรักษาและการจัดการที่เหมาะสม งานด้านสาธารณสุขเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหานี้ โดยบุคลากรที่มีความสำคัญในการให้การสนับสนุนและเข้าถึงประชาชนเป็นด้านหน้า นั่นก็คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน หรือที่เราคุ้นชื่อที่เรียนกันว่า “อสม.” นั่นเอง การทำงานของ อสม. จะเป็นการทำงานที่ต้องอาศัยความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน รวมถึงความมีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2561) ซึ่งการทำงานดังกล่าวต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดทักษะในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่เหมาะสม การพัฒนาศักยภาพให้เกิดความตระหนัก รับรู้ที่ถูกต้อง เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ตรงเป้าหมายสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง สังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปถือเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและความอยู่รอดขององค์กรนั้นๆ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรเป็นความต้องการของหน่วยงานทุกหน่วยงานที่จะพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานของตนให้ดีขึ้น ซึ่งการพัฒนาศักยภาพบุคลากรหรือการพัฒนาสมรรถนะ นั่นก็คือการทำให้คนในหน่วยงานนั้นดีขึ้น ด้วยการฝึก การประชุม การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรนั่นเอง

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงที่มาจากยุคชีวิตวิถีใหม่ ปัญหาสำคัญนั่นก็คือปัญหาด้านสุขภาพซึ่งเกิดขึ้นกับประชาชนหลากหลายปัญหา อาทิ เช่น โรคระบาดจากโรคอุบัติใหม่ โรคจากพฤติกรรมส่วนบุคคล จากการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์โรค รวมถึงปัญหาอื่นๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ชุมชน ทั้งหมดที่กล่าวมาคือประเด็นสำคัญที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยด้านหน้าด้านสุขภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการ

ให้เกิดความสมดุล ลดความรุนแรงที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชนในชุมชน งานสาธารณสุขมูลฐานจึงถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา ดังกล่าว เพราะหลักการสำคัญของงานสาธารณสุขมูลฐาน คือการที่ประชาชนมีความสามารถในการดูแลสุขภาพของตนเอง (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2561) โดยด้านหน้าที่มีบทบาทสำคัญ คือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและ อสม. นั่นเอง ซึ่ง อสม. คือ บุคคลที่มีส่วนสำคัญในการจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานที่มีองค์ประกอบ คือ การรักษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และฟื้นฟูสภาพให้แก่ประชาชนทุกครัวเรือน โดยทำหน้าที่เป็นหมอใกล้บ้านใกล้ใจ หรือที่เรียกว่า หมอคนที่ 1 ในโครงการ 3 หมอ (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2561) ดังนั้นการที่จะให้ อสม. ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นใจให้กับผู้ปฏิบัติงานต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้าน การพัฒนาศักยภาพของ อสม. จึงถือเป็นหัวใจสำคัญหลักในการทำงานเพราะ หาก อสม. มีความรู้ ความสามารถ ก็จะปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในภาระกิจหน้าที่ที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งจะส่งผลสู่การพัฒนาสุขภาพ เศรษฐกิจและสังคม ให้มีความเจริญเติบโต และมีสุขภาวะที่ดียั่งยืน ซึ่งสิ่งนี้จะสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่มุ่งเน้นในการพัฒนาบุคลากรเป็นสำคัญและการพัฒนาศักยภาพนั้น ก็ต้องให้สอดคล้องกับยุคชีวิตวิถีใหม่ ที่ต้องมีการพัฒนา ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล การเรียนรู้ การสื่อสาร รวมถึงประเด็นอื่นๆ ด้วยที่จะทำให้เกิดการทำงานที่มีคุณภาพ ส่งผลต่อชุมชนและสังคมสร้างสุข (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

การดำเนินงานในพื้นที่จะเป็นการดำเนินงานตามบริบทที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็จะแตกต่างกัน อสม. ที่ดำเนินงานในแต่ละพื้นที่ก็แตกต่างกัน ที่ต้องปฏิบัติงานในบริบทตามพื้นที่นั้นๆ เพื่อให้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดที่มีปัญหาด้านสาธารณสุขโดยรวมอยู่ในระดับกลาง โดยมีการระบาดของโควิดอยู่ในพื้นที่ระดับความรุนแรงสีส้ม ที่ต้องเฝ้าระวังในระดับสูง (กระทรวงสาธารณสุข, 2563) ซึ่งอสม.ในพื้นที่จังหวัด

สุราษฎร์ธานี มีความหลากหลาย ส่วนใหญ่จะมีอายุมากอยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุและมีการปรับเปลี่ยนหรือลาออกบ่อย ทำให้มีการรับสมัครใหม่เข้ามาอย่างต่อเนื่อง การฝึกอบรมพื้นฐานของ อสม. จึงมีความสำคัญและจำเป็น โดยหน่วยบริการในพื้นที่ที่จะมีการจัดการอบรมความรู้ให้กับอสม.ทุกปี โดยจัดปีละ 1 ครั้ง แต่ก็เป็น การอบรมให้ความรู้ในเรื่องเฉพาะกิจที่ไม่ได้ครอบคลุมทุกกิจกรรม ทำให้ การพัฒนาศักยภาพ อสม. ไม่ตรงเป้าหมายในการดำเนินงาน ที่สำคัญ การพัฒนาศักยภาพที่มีคุณภาพต้องตอบโจทย์ปัญหาทั้งในด้านตัวบุคคลและ ปัจจัยแวดล้อมรวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่เหมาะสมในการทำงาน ด้วยซึ่งหาก อสม. ได้รับการพัฒนาที่ตรงประเด็นงานก็จะประสบผลสำเร็จ ส่งผลต่อการทำงานที่ยั่งยืนและสังคมมีคุณภาพ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพใน การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เขตพื้นที่จังหวัด สุราษฎร์ธานี โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการพัฒนา สมรรถนะของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนางานที่ เหมาะสมตรงตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขและบริบทพื้นที่สู่บริการที่มี ประสิทธิภาพสำหรับชุมชนและสังคม ถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหาก อสม.มีความสามารถ มีสมรรถนะ มีความเชี่ยวชาญ มีหลักคุณธรรมใน การปฏิบัติงาน การขับเคลื่อนการพัฒนางานที่ระบบสาธารณสุขก็จะประสบ ผลสำเร็จและทำให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้จัดทำวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามแนวพระพุทธศาสนา” ขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
- 2) เพื่อศึกษาหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน

3) เพื่อการบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา

4) เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามแนวพระพุทธศาสนา”

วิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)
ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยสำหรับการดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน
ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตาม
แนวพระพุทธศาสนา จำนวน 18 รูป/คน เป็นรูปแบบเจาะจงบุคคลที่เกี่ยวข้อง
กับงานวิจัยโดยเป็นพระภิกษุจำนวน 4 รูป เป็นฆราวาส จำนวน 14 คน
ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการสาธารณสุข
และผู้ทรงคุณวุฒิด้านสาธารณสุข นักสังคมวิทยา ประธานชมรมอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี และตัวแทนอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)
จำนวน 8 รูป/คน และมีการดำเนินการจัดทำเสวนากลุ่ม (Focus group
discussion) จำนวน 10 รูป/คน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกแบบเจาะจง เป็น
ผู้รอบรู้ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ในประเด็นที่สัมภาษณ์ และเป็นบุคคลที่รู้
รายละเอียดในประเด็นที่สัมภาษณ์ สามารถให้รายละเอียดข้อมูลที่เป็น
ข้อเท็จจริง คือเป็น ผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงให้ได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อ
สนับสนุนข้อมูลให้มีความน่าเชื่อถือ

2. การสร้างเครื่องมือวิจัย ในงานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแบบ
สัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบมีโครงสร้าง (Structural in-dept interview) เป็น
การสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นบุคคล
กลุ่มเป้าหมายสามารถแสดงความคิดได้อย่างอิสระ ซึ่งประเด็นของคำถามที่

สัมภาษณ์ มีลักษณะคำถามกว้างๆ และมีความยืดหยุ่นสูง โดยแบบสัมภาษณ์สร้างมาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารวิชาการ หนังสืองานวิจัยต่างๆ รวมถึงหลักการจากพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้ตรงประเด็นกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำมาบูรณาการองค์ความรู้สำหรับงานวิจัย

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ งานวิจัยฉบับนี้มีการควบคุมคุณภาพเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือสัมภาษณ์ โดยนำเครื่องมือสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 รูป/คน ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถามภาคสนามตามระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือได้มากที่สุด หลังจากนั้นส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

4. กระบวนการเก็บข้อมูลงานวิจัยฉบับนี้มีขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ หลังจากได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้จัดทำหนังสือขออนุญาตในการสัมภาษณ์จากทางมหาวิทยาลัย เพื่อติดต่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และไปสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่ผู้ทรงคุณวุฒิสะดวกให้การสัมภาษณ์ โดยลักษณะการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกตามแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญซึ่งตรงตามประเด็นของวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำบทสัมภาษณ์มาเขียนวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้สร้างแนวทางการจัดการความเครียดซึ่งได้มาจากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำมาดำเนินการจัดทำเสวนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อยืนยันข้อเท็จจริงให้ถูกต้องและสามารถใช้ข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้มาให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจเอกสาร ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลภาคสนามที่ได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการจัดทำเสวนากลุ่ม (Focus group discussion) มาวิเคราะห์สังเคราะห์ โดยนำเสนอผลงานการวิจัยตามลำดับขั้นตอนด้วยวิธีการบรรยาย ในรูปแบบเชิงคุณภาพตามความเหมาะสมแก่เนื้อหาและตอบโจทย์วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ หลังจากนั้นก็ดำเนินการเรียบเรียงและนำเสนอการบูรณาการองค์ความรู้

เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา (Model) ซึ่งวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้รูปแบบ Thematic analysis

ผลการวิจัย

ในการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ ข้อมูลจากการทำวิจัยทุกขั้นตอนเป็น การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และดำเนินการให้สอดคล้องกับ กรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงในแต่ละประเด็น แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนา ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตาม แนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นกระบวนการการปฏิบัติงานตามคุณลักษณะของบทบาทหน้าที่และภาระ งานที่ได้รับมอบหมาย โดยยึดมั่นอุดมการณ์ ยึดมั่นในหลักศาสนา(มุ่งทำความดี) มีระบบค่านิยมองค์กร (การเสียสละ, ความมั่นคงทางจิตใจ, ความสามารถในการรักษาสมดุล) ซึ่งรูปแบบการปฏิบัติงานต้องอาศัยกระบวนการดำเนินงาน ตามนโยบายภาครัฐและบริบทพื้นที่ตามปัจจัยแวดล้อม โดยใช้หลักการพัฒนา ศักยภาพด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล บทบาทหน้าที่ การสื่อสาร การสร้าง สัมพันธภาพ การเรียนรู้ และทักษะการปฏิบัติงาน ผลานการมีส่วนร่วมของภาคี เครือข่าย และแรงสนับสนุนทางสังคม โดยอาศัยพื้นฐานทางคุณธรรมและ จริยธรรมเป็นฐานรากในการปฏิบัติงานให้เกิดสติ พัฒนาปัญญาในการปฏิบัติงานให้ เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งหลักการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านยึดหลักการพัฒนาและการบริการในรูปแบบของระบบเชิงรุกและเชิงรับ เพื่อให้ครอบคลุม 4 มิติ (ด้านการส่งเสริมสุขภาพ, ด้านการป้องกันโรค, ด้านการ รักษาพยาบาล, ด้านการฟื้นฟูสภาพ) ทั้งในรูปแบบของทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ มีองค์ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ มีประสบการณ์และทักษะของงานที่ทำ รวมถึงมี เทคนิควิธีทำงานต่างๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย มีการบูรณาการองค์ความรู้

และทักษะความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อมหรือบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการตามระบบของงานสาธารณสุขมูลฐาน ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นจะนำมาสู่รูปแบบหรือกระบวนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่กำหนด คือ ทำตามนโยบายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ แต่สามารถที่จะพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปได้ และ 2) เป็นรูปแบบที่สอดคล้องตามบริบทของพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งทั้ง 2 รูปแบบของการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน พบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสารตั้งต้นให้เกิดสติ สร้างปัญญาในการรับรู้ เข้าใจ นำสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมถูกต้อง ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถสรุปได้ดังนี้ 1) หลักสัมมาปธาน เป็นหลักที่สอนให้ระวังในการปฏิบัติงาน เลิกพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รักษาคุณธรรมในตน มีจิตบริการ รักการเรียนรู้ หมั่นพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ (ระวัง เลิก รักษา พัฒนา) 2) หลักอิทธิบาท เป็นหลักที่สอนให้พอใจในงานที่ทำ ใฝ่หาความรู้ ขยัน เอาใจใส่ในงานที่ทำและปัจจัยแวดล้อมรอบตัว คิดด้วยปัญญา และมีสติรู้เท่าทันสถานการณ์ (พอใจ ขยัน เอาใจใส่ คิดด้วยปัญญา) 3) หลักกตัญญูทเวที เป็นหลักที่สอนให้รู้คุณค่า รู้คุณสังคม ทำประโยชน์เพื่อคนอื่น รักคนอื่นเหมือนรักคนในครอบครัว (รู้คุณค่า) 4) หลักสัปปริสธรรม เป็นหลักที่สอนให้กระทำสิ่งใดต้องรู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้กาล รู้ปฏิบัติ และรู้บุคคล เพื่อการปฏิบัติงานที่เกิดผลในทางบวก แกไขสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที และไม่ประมาทในการทำงาน (รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน ปรมาณ กาล ปฏิบัติ และบุคคล) 5) หลักสุจริต เป็นหลักที่สอนให้ประพฤติดี ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่น มีวาจาสุภาพ สื่อสารแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ ประสานงานให้เกิดผลและมีจิตพัฒนา

งานอย่างต่อเนื่อง (ประพจน์ดี วาจาประสาน จิตพัฒนา) 6) หลักสังคหวัตถุ เป็นหลักที่สอนให้เป็นคนมีจิตบริการ เอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น มีวิจิตรภาพ ช่วยเหลือ สังคม และรู้จักวางตนให้พอดีในทุกเรื่อง เพื่อการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในชุมชน และสังคม (โอบอ้อมอารี วชิโรเราะะ สงเคราะห์ทุกคน วางตนพอดี) ซึ่งหลักธรรมที่กล่าวมานำมาสร้างความสำเร็จในการทำงาน การสร้างปัญญา การสร้างตนให้เป็นคนดี เพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานไปสู่การพัฒนาศักยภาพ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา

3. การบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่า การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพ 6 ด้านและนำมาผสมผสานองค์ความรู้ด้วย หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ 1) การพัฒนาศักยภาพด้านการประพฤติกรรมส่วนบุคคล เป็นการพัฒนาตน การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนด้วย ตนเองให้ดีขึ้นกว่าเดิม โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวข้างต้น จะทำให้เกิดการดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี พัฒนาดตนด้วยความเพียร รักและเคารพ ตนเองและผู้อื่น กระทำการอย่างมีเหตุและผลเพื่อการพัฒนาดตนทั้งทางกาย วาจาและใจ 2) การพัฒนาศักยภาพด้านบทบาทหน้าที่ คือการเป็นผู้นำด้าน สุขภาพอนามัย และคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change agents) และมีหน้าที่ แก่ข้าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้บริการ ประสานงาน สาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี (กองสนับสนุนสุขภาพ ภาคประชาชน, 2564) ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจักเป็นสิ่งที่สามารถ นำมาใช้เป็นแนวทาง ช่วยผสมผสานให้เกิดการขี้บริการที่ถูกเป้าหมาย ดำรงตนเป็น ตัวอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนรวมถึงเป็นบุคคลที่ช่วยแก่ข้าวร้าย กระจายข่าวดี พร้อมบำบัดทุกข์ประชาชนด้วยหลักคุณธรรม 3) การพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสาร คือ การปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์ สื่อสารที่ตรงประเด็น สื่อสารด้วยสติยึดหลักแก่ข้าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้บริการ ประสานงาน สาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน 4) การพัฒนาศักยภาพด้านการสร้าง

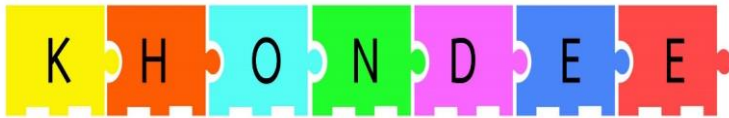
สัมพันธภาพ การปฏิบัติงานในชุมชนต้องเน้นเรื่องสัมพันธภาพ ความไว้วางใจ เพื่อการประสานงานที่ดี เข้าถึงชุมชนและลดข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะสร้างความเอื้ออาทร ผูกมิตร ความไว้วางใจ ต่อการเข้าถึงบริการได้ 5) การพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ สิ่งนี้คือสิ่งสำคัญ เพราะการเรียนรู้ทำให้เกิดการรู้เท่าทันที่เกิดความเปลี่ยนแปลง การแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเป็นแนวทางในการเรียนรู้ที่ครอบคลุม 4 มิติ เกิดความเพียร ความคิดอย่างมีระบบและกระบวนการ และเข้าสู่วงจรการทบทวน ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเกิด New Skill เพื่อการพัฒนา 6) การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการปฏิบัติงาน พบว่า การพัฒนาทักษะที่เหมาะสม ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ดี มีประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้จะเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดี มีความเพียรต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ก้าวสู่การเปลี่ยนแปลง โดยกระบวนการรับรู้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ จัดการและปรับเปลี่ยน (Re-skill up-skill and new skill)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาศักยภาพต้องอาศัยพลวัตรสำหรับการเชื่อมต่อน้อยอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ โดยการบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนาตามปัจจัยในการปฏิบัติงานที่เชื่อมโยงกับนโยบายที่ภาครัฐกำหนด รวมทั้งการปฏิบัติงานตามบริบทพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพด้านการปรับพฤติกรรมส่วนบุคคล การพัฒนาศักยภาพด้านบทบาทหน้าที่ การพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสาร การพัฒนาศักยภาพด้านการสร้างสัมพันธภาพ การพัฒนาศักยภาพด้านการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการปฏิบัติงาน โดยผสมผสานหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา กล่าวคือ หลักสัมมปธาน (ระวัง เลิก รักษา พัฒนา) หลักอิทธิบาท (พอใจ ขยัน เอาใจใส่ คิดด้วยปัญญา) หลักกตัญญูกตเวที (รู้คุณคน) หลักสัปปริสธรรม (รู้เหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ปฏิบัติ และบุคคล) หลักสุจริต (ประพฤติดี วาจาประสาน

จิตพัฒนา) หลักสังคหัตถ์ (โอบอ้อมอารี วจีไพเราะ สงเคราะห์ทุกคน วางตนพอดี) โดยองค์ความรู้และแนวทางปฏิบัติทุกภาคส่วนที่นำมาบูรณาการดังกล่าวต้องผ่านทักษะด้านการเรียนรู้ เพื่อนำสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเป้าเพื่อการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

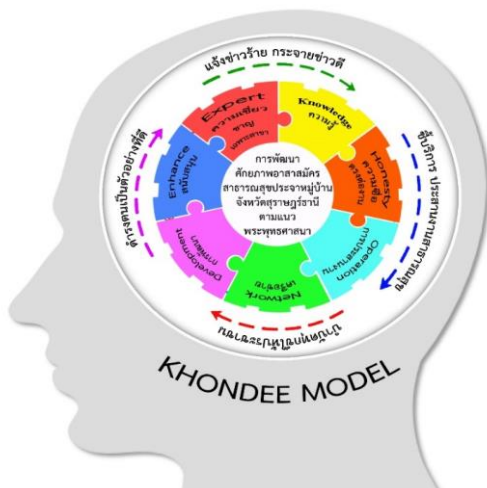
4. องค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลจากการบูรณาการทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา” คือ “แจ้งข่าวร้ายกระจายข่าวดี ชี้นำบริการ ประสานงานสาธารณสุขบำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน” ที่เรียกว่า คนดีโมเดล (KHONDEE MODEL) ซึ่งมีรายละเอียดความเป็นมามีรายละเอียดดังนี้ K = Knowledge หมายถึง ความรู้ การเรียนรู้ ความสามารถ H= Honesty หมายถึง ความซื่อตรงต่องาน (ซื่อสัตย์) O= Operation หมายถึง การประสานงาน (การจัดการ) N= Network หมายถึง เครือข่าย D= Development หมายถึง การพัฒนา E= Enhance หมายถึง การสนับสนุน E= Expert หมายถึง ความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่มาของ KHONDEE MODEL ในการที่จะนำมาเชื่อมต่อเพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบขององค์ความรู้มาจากหลักการในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ต้องอาศัย K= Knowledge และ E= Expert องค์ความรู้เฉพาะสาขารวมถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา ความรู้รอบตัว ความสามารถในการปฏิบัติงานในตามบริบทของพื้นที่ โดยสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยการพัฒนาการอบรมให้เกิดทักษะที่ถูกต้องเหมาะสมในการปฏิบัติต่อประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน H= Honesty ความซื่อตรงต่องาน งานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนและการส่งเสริมด้านสุขภาพต้องอาศัยหลักการที่ชัดเจน ถูกต้อง ถูกหลักการ ยึดความจริงต่อบริการที่มีต่อประชาชน O= Operation การประสานงานและการจัดการ คือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพราะการจัดการที่ดี ผลสัมฤทธิ์ที่พึง

ประสงค์ที่จะเกิดขึ้นต่อสังคม N= Network และ E= Enhance งานที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และประชาชนตามบริบทที่แตกต่างกัน ภาคือเครือข่ายและการสนับสนุน คือสิ่งสำคัญที่เป็นเป้าหมายหลักในการทำงาน เครือข่ายที่ดีจะเปรียบเสมือนร่างแหที่ปกคลุมในการขับเคลื่อนการทำงานที่มีคุณภาพและสร้างสรรค์ D= Development การพัฒนาทักษะด้านพฤติกรรมของการทำงาน 6 ด้านซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมส่วนบุคคล ด้านบทบาทหน้าที่ ด้านการสื่อสาร ด้านการสร้างสัมพันธ์ภาพ ด้านการเรียนรู้และด้านทักษะการปฏิบัติงาน ด้วยการสร้างระบบ Re-Skill Up-Skill and New Skill ให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ จากที่กล่าวมาสิ่งที่เป็นตัวสาน สร้างเสริมให้เกิดการพัฒนาที่ดีมีคุณภาพก็คือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งสามารถสรุปเป็น Model ได้ดังภาพที่แสดงไว้ดังนี้

แจ้งข่าวร้าย กระจ่ายข่าวดี ชีวีการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี

ภาพที่ 1 แสดง KHONDEE MODEL องค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา”.

ภาพที่ 2 แสดง คนดีโมเดล (KHONDEE MODEL).

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย ขออภิปรายผล ดังนี้

1. รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จะเป็นรูปแบบของงานส่งเสริมสุขภาพเชิงรับและเชิงรุกใน 4 มิติ คือ มิติด้านส่งเสริมสุขภาพ มิติด้านการป้องกันโรค มิติด้านการรักษาโรคและมิติด้านการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นการสร้างสมดุลการพัฒนา การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชนกับภาคีเครือข่าย การพัฒนาบทบาทของประชาชนและองค์กร การสร้างมาตรการทางสังคม การสร้างเอกภาพและธรรมาภิบาลในการอภิบาลระบบสุขภาพ และจัดการบริการที่ครอบคลุม เป็นธรรม ซึ่งการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้น มีหลักการในการทำงาน คือ ยึดหลักอุดมการณ์ ยึดมั่นในหลักศาสนา (มุ่งทำความดี) มีค่านิยมในการทำงาน (การเสียสละ ความมั่นคงทางจิตใจและความสามารถในการสร้างสมดุล) และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านนั้น จำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ มุ่งองค์ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ

มีประสบการณ์และทักษะของงานที่ทำ รวมถึงมีเทคนิควิธีทำงานต่างๆ เพื่อให้
งานบรรลุเป้าหมาย มีการบูรณาการองค์ความรู้และทักษะความรู้ที่ได้รับจาก
การฝึกอบรมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับคน สถานการณ์และ
สิ่งแวดล้อมหรือบริบทของแต่ละพื้นที่ โดยรูปแบบการปฏิบัติงานมี 2 รูปแบบ
คือ 1) รูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่กำหนด คือ การปฏิบัติงานตาม
นโยบายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ แต่สามารถที่จะพัฒนาการทำงานให้ดี
ยิ่งขึ้นไปได้ และ 2) รูปแบบที่สอดคล้องตามบริบทของพื้นที่และปัจจัย
สิ่งแวดล้อม เพราะบริบทพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิด
การเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ซึ่งสอดคล้องกับ ชาญชัย จิวจินดา (2559) และข้อมูลที่กล่าวไว้ใน สมตระกูล
ราศิริ (2564) รวมถึงแนวคิดทฤษฎีทางโครงสร้างหน้าที่ของ Parsons (1979) ที่
เน้นเรื่องการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และองค์ประกอบอื่นๆ ที่สนับสนุน
ทางด้านสังคมให้เกิดความยั่งยืนและเกิดผลสัมฤทธิ์ของงาน หรือกล่าวโดย
สรุปว่า รูปแบบการปฏิบัติงานของ อสม. เรียกได้ว่า เป็นกระบวนการใน
การปฏิบัติงานของ อสม. ซึ่งเป็นแนวทางที่นำไปใช้ในการปฏิบัติซึ่งต้อง
สอดคล้องตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นแม่งานหลักหรือ
ผู้ควบคุมกำกับให้ได้มาตรฐานการให้บริการแก่ประชาชน เพื่อสร้างสมดุลแก่
ชีวิตให้ประชาชนทุกคน ซึ่งกระบวนการในการปฏิบัติงานของ อสม. นั้นจะ
เป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ และตามบริบทของพื้นที่และปัจจัยแวดล้อม
ซึ่งตอบโจทย์ครอบคลุมงานใน 4 มิติ คือ รักษา ส่งเสริม ป้องกันและฟื้นฟู
ซึ่งกระบวนการดำเนินงานนั้น จะเป็นไปตามรูปแบบการปฏิบัติงานของ อสม.
ที่ว่า “แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ชี้บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์
ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี” โดยกระบวนการเหล่านี้ หากจะ
ดำเนินงานให้เกิดประสิทธิที่ภาพที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องผ่านการอบรม เรียนรู้
เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐาน โดยมีบุคลากรสาธารณสุข
ควบคุมกำกับดูแล เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมและ
มีสมดุลชีวิต และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เพนเดอร์ (Pender, 1987) ที่

กล่าวว่า รูปแบบหรือกลไกการปฏิบัติของ อสม. จะมีหลักการดำเนินงานที่ครอบคลุมใน 4 มิติ คือ ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ที่มุ่งให้การดูแลและให้การสนับสนุนของบุคคลากรทางด้านสาธารณสุขใน 4 ด้าน คือ การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค การรักษาโรค และการฟื้นฟูสภาพ โดยรูปแบบการปฏิบัติงานของ อสม. นั้นต้องเป็นไปตามคุณลักษณะของความเป็น อสม. มีกระบวนการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐและบริบทพื้นที่และปัจจัยแวดล้อม

2. หลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นอีกกลุ่มของหน่วยงานที่ต้องใช้ทักษะความสามารถเฉพาะในการปฏิบัติงาน เพราะเป็นอาชีพที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของบุคคลอื่น และเป็นอาชีพที่เป็นจิตสาธารณะสำหรับชุมชนและสังคม เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะในบางกิจกรรม ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นและสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ถือว่าเป็นผู้ที่มีความเสียสละสูง ทำงานด้วยจิตสาธารณะ การพัฒนาศักยภาพในทุกๆ ด้านจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งหลักการพัฒนา เมื่อนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในระดับสูง โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน นั่นก็คือ 1) หลักสัมมัตตปธาน 2) หลักอิทธิบาท 3) หลักกตัญญูกตเวที 4) หลักสปปุริสธรรม 5) หลักสุจริต และ 6) หลักสังคหวัตถุ ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์เพื่อให้เกิดผลสู่ปลายน้ำที่เหมาะสม จากข้อมูลที่กล่าวมาสอดคล้องกับ ชลธิชา ดังสะท้อน (2559) สิทธิพร เกษจ้อย (2560) และ สมเจตน์ ผิวทองงาม (2559) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนบุคคลไปในแนวทางที่ดีขึ้น ซึ่งหลักในการพัฒนาศักยภาพ จะมุ่งเน้นในด้านของการพัฒนาบุคคล การพัฒนาอาชีพและการพัฒนาองค์กร โดยจะเป็นเรื่องของ การสร้างเสริมความรู้ ความสามารถ ความถนัดและทักษะของบุคคลให้สามารถ

ปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้หลักสำคัญของการพัฒนาคน พัฒนาคณะ และพัฒนางานนั้นก็คือหลักคุณธรรมและการมีจิตใจที่มุ่งมั่น รักและซื่อสัตย์ในงานที่กระทำ โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นต้นน้ำที่จะส่งผลสู่ปลายน้ำสำหรับการพัฒนาบุคคล พัฒนาทัศนคติหรือเจตคติของการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางที่ดี ซึ่งหลักธรรมที่สร้างความสำเร็จในการทำงาน สร้างปัญญาและสร้างตนให้เป็นคนดี กล่าวคือ หลักสัมมปปธาน ที่สอนให้ระงับในการปฏิบัติงาน รักษาคุณธรรมในตน มีจิตบริการ รักการเรียนรู้ หมั่นพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ หลักอิทธิบาท ที่สอนให้พอใจในงานที่ทำ ใฝ่หาความรู้ คิดด้วยปัญญา หลักสปปริสธรรม ที่สอนให้ไม่ประมาทในการทำงานและหลักสังคหวัตถุ ที่สอนให้เป็นคนมีจิตบริการ ช่วยเหลือสังคม และรู้จักวางตนให้พอดีในทุกเรื่องเพื่อการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่คนในชุมชนและสังคม

3. การบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่าการบูรณาการต้องอาศัยองค์ประกอบที่หลากหลายเพื่อนำสู่การพัฒนาศักยภาพ โดยสิ่งที่สำคัญคือ รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ต้องอาศัยการพัฒนาในด้านของพฤติกรรมส่วนบุคคล บทบาทหน้าที่ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ การเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ผสมผสานกับหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน การพัฒนา การจัดการเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ส่งผลสู่กิจกรรม การพัฒนาตามรูปแบบของการปฏิบัติงาน ที่ครอบคลุม 4 มิติ (การรักษา ส่งเสริม ป้องกัน พัฒนา) การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ วิธีคิด แนวทางการปฏิบัติ และลงมือกระทำตามเป้าหมาย เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นสิ่งสำคัญคือ แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ข้าราชการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี สิ่งทีกล่าวมาจะทำให้เกิดการพัฒนา ศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา จากทีกล่าวมาสอดคล้องกับแนวคิดและผลสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำเสวนากลุ่ม Focus group discussions จาก

ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงแนวคิดและองค์ความรู้ที่ได้ศึกษาวิเคราะห์มาจาก ชลธิชา ดังสะท้าน (2559) สิทธิพร เกษจ้อย (2560) และคมณัฏ์ กฤดากร ณ อยุธยา (2560) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการทำงาน โดยนำหลักการพัฒนาตามปัจจัยแวดล้อมมาผนวกกับหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน การพัฒนา การจัดการเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ส่งผลสู่กิจกรรมการพัฒนาตามรูปแบบของการปฏิบัติงาน ที่ครอบคลุม 4 มิติ (การรักษา ส่งเสริม ป้องกัน พัฒนา) การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ วิธีคิด แนวทางการปฏิบัติ และลงมือกระทำตามเป้าหมาย เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

4. องค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา” ซึ่งผลจากการบูรณาการทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา” คือ “แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงานสาธารณสุขบำบัดทุกข์ ประชาชน ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน” ที่เรียกว่า คนดีโมเดล (KHONDEE MODEL) เป็นการผสมหลักวิชาการที่ได้มาจากการสกัดองค์ความรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิ และเอกสารตำราต่างๆ มาผ่านกระบวนการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติ ด้วยการสร้างเสริมการเรียนรู้ ความสามารถ (Knowledge) มีการอบรมให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาเพื่อการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Expert) การผนวกหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่อบรมสั่งสอนให้มีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงานด้วยหลักความซื่อตรงต่องาน ซื่อสัตย์ (Honesty) หมายถึง ความซื่อตรงต่องาน (ซื่อสัตย์) มีการลงมือปฏิบัติงานด้วยภาคาคีเครือข่าย (Network) เน้นระบบการประสานหรือการจัดการที่เหมาะสมตามบริบทพื้นที่ (Operation) มีการสนับสนุนการปฏิบัติงานในรูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นเจ้าภาพหลักในการสนับสนุนให้

เกิดพลวัตในการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ (Enhance) โดยหลักการการพัฒนา ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตาม แนวพระพุทธรศาสนา ที่สำคัญคือกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Development) จากที่กล่าวมาสอดคล้องกับแนวคิดและผลสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและ การทำ Focus group จากผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงแนวคิดและองค์ความรู้ที่ได้ ศึกษาวิเคราะห์มาจากนักวิชาการที่กล่าวมาข้างต้น ที่กล่าวว่า การพัฒนา ศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามแนวพระพุทธรศาสนา ต้องอาศัยการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ใน การพัฒนาต่อการทำงานที่ครอบคลุม 4 มิติ (การรักษา ส่งเสริม ป้องกันฟื้นฟู) โดยหลักการการทำงานต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน การพัฒนา ผลิตหลักคุณธรรม จริยธรรม มีการจัดการที่เป็นรูปธรรมตามรูปแบบของ การพัฒนาศักยภาพตามบริบทของการทำงานขององค์กรแต่ละองค์กร เพื่อนำสู่ การปฏิบัติ ส่งผลสู่กิจกรรมการพัฒนาตามรูปแบบของการปฏิบัติงาน ที่เกิด ผลลัพธ์ที่ตั้งไว้อย่างมีคุณภาพ โดยแนวคิดหลักที่ต้องผ่านกระบวนการจัดการที่ เหมาะสม นั่นก็คือ การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ วิถีคิด แนวทางการปฏิบัติ และ ลงมือกระทำตามเป้าหมาย เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นงานวิจัยเพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับ “การ พัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตาม แนวพระพุทธรศาสนา” ซึ่งผลการศึกษาวิจัย ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่ชื่อว่า คนดี โมเดล (KHONDEE MODEL) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ K =Knowledge หมายถึง ความรู้ การเรียนรู้ ความสามารถ H = Honesty หมายถึง ความซื่อตรงต่องาน (ซื่อสัตย์) O = Operation หมายถึง การประสานงาน(การจัดการ) N = Network หมายถึงเครือข่าย D = Development หมายถึง การพัฒนา E = Enhance หมายถึง การสนับสนุน E= Expert หมายถึง ความเชี่ยวชาญเฉพาะ สาขาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ตอบโจทย์การดำเนินงานทางด้าน

สาธารณสุขและสอดคล้องกับการปฏิบัติของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่มีเป้าหมายที่สำคัญของการปฏิบัติงานคือ แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงานสาธารณสุขบำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชน สิ่งทีกล่าวมาตอบโจทย์วัตถุประสงค์การวิจัย กล่าวคือ 1) รูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมี 2 รูปแบบ คือ (1) รูปแบบที่สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่กำหนด คือ การปฏิบัติงานตามนโยบายที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ แต่สามารถที่จะพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปได้ และ (2) รูปแบบที่สอดคล้องตามบริบทของพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อม เพราะบริบทพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับนักวิชาการที่กล่าวไว้ คือ รูปแบบการปฏิบัติงานของ อสม. เป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานของ อสม. ซึ่งกระบวนการนั้นจะเป็นไปตามนโยบายของภาครัฐ และตามบริบทของพื้นที่และปัจจัยสิ่งแวดล้อมซึ่งตอบโจทย์ครอบคลุมงานใน 4 มิติ คือ รักษา ส่งเสริม ป้องกันและฟื้นฟู และเป็นรูปแบบการปฏิบัติงานของ อสม. ที่ว่า “แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี” โดยกระบวนการเหล่านี้ หากจะดำเนินงานให้เกิดประสิทธิที่ภาพที่พึงประสงค์ จำเป็นต้องผ่านการอบรม เรียนรู้ เพื่อนำสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมตามมาตรฐาน โดยมีบุคคลากรสาธารณสุขควบคุมกำกับดูแล เพื่อให้ประชาชนได้รับการดูแลที่ถูกต้องเหมาะสมและมีสมดุลชีวิต ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้กล่าวมาจะสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีทางโครงสร้างหน้าที่ของ Parsons (1979) ชาญชัย จิวจินดา (2559) และ สมตระกูล ราศิริ (2564) รวมถึงบทสรุปจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการทำเสวนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากงานวิจัย 2) หลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน จะเป็นหลักที่นำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างปัญญาให้เกิดการตระหนัก รับรู้ เข้าใจ นำสู่การปฏิบัติซึ่งได้แก่ หลักสัมมปปธาน (ระวัง เลิก รักษา พัฒนา) หลักอิทธิบาท (พอใจ ย้น เอาใจใส่ ใฝ่ปัญญา) หลักกตัญญูกตเวที (รู้คุณค่า) หลักสปปริสธรรม (รู้เหตุ ผล ตน

ประมาณ กาล ปฏิบัติ บุคคล) หลักสุจริต (ประพฤดี วจีประสาน จิตพัฒนา) และหลักสังคหวัตถุ (เอื้ออารี วจีไพเราะ สงเคราะห์คน วางตนพอดี) โดยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาดังกล่าวจะเน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์เพื่อให้เกิดผลสู่ปลายน้ำที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิชา ดังสะท้อน (2559) สิทธิพร เกษจ้อย (2560) และ สมเจตน์ ผิวกองงาม (2559) ที่กล่าวว่า การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะเป็นการปรับเปลี่ยนบุคคลไปในแนวทางที่ดีขึ้น ซึ่งหลักสำคัญของการพัฒนาจะเป็นเรื่องของ การพัฒนาคน พัฒนาตน และพัฒนางาน โดยการเสริมสร้างคุณธรรมและการมีจิตใจที่มุ่งมั่น รักและซื่อสัตย์ในงานที่กระทำเพื่อความยั่งยืนในงานที่ปฏิบัติ เพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจะเป็นต้นน้ำที่จะส่งผลสู่ปลายน้ำสำหรับการพัฒนาบุคคล พัฒนาศักดิ์หรือเจตคติของการปฏิบัติงานให้เป็นไปในทางที่ดี 3) การบูรณาการหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา พบว่าการบูรณาการต้องอาศัยองค์ประกอบที่หลากหลายเพื่อนำสู่การพัฒนาศักยภาพ และสิ่งสำคัญคือการผสมผสานองค์ความรู้เชิงวิชาการเข้ากับหลักการปฏิบัติเน้นสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดในจิตใจของบุคคล การพัฒนาคน พัฒนาตน พัฒนางานจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลสู่ความสงบสุขและสังคมที่ยั่งยืน โดยการนำรูปแบบการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ต้องอาศัยการพัฒนาในด้านของพฤติกรรมส่วนบุคคล บทบาทหน้าที่ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพการเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ผสมกับหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน การพัฒนา การจัดการเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ส่งผลสู่กิจกรรมการพัฒนาตามรูปแบบของการปฏิบัติงาน ที่ครอบคลุม 4 มิติ (การรักษา ส่งเสริม ป้องกันฟื้นฟู) การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ วิธีคิด แนวทางการปฏิบัติ และลงมือกระทำตามเป้าหมาย เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นสิ่งสำคัญ คือ แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ขี้อบริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ให้ประชาชน ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดี สิ่งที่กำลังกล่าวมาจะทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดสุราษฎร์ธานีตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งตรงกับบริบทที่นักวิชาการได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามแนวพระพุทธศาสนา ต้องอาศัยการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เป็นปัจจัยแวดล้อมที่ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อการทำงาน โดยนำหลักการพัฒนามาตามปัจจัยแวดล้อมมาผนวกกับหลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพของการปฏิบัติงาน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การประสานงาน การพัฒนา การจัดการเพื่อนำสู่การปฏิบัติ ส่งผลสู่กิจกรรมการพัฒนาตามรูปแบบของการปฏิบัติงาน ที่ครอบคลุม 4 มิติ (การรักษา ส่งเสริม ป้องกันฟื้นฟู) การปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ วิธีคิด แนวทางการปฏิบัติ และลงมือกระทำตามเป้าหมาย เพื่อนำสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กล่าวคือ ภาครัฐโดยเฉพาะกระทรวงสาธารณสุข ควรกำหนดแผนนโยบายสำหรับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้เป็นรูปธรรม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ควรมีการสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเพื่อต่อยอดให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและควรมีการสนับสนุนการสร้าง Road Map สำหรับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย เพื่อการต่อยอดการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การสร้างนวัตกรรมการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามแนวพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ทำให้แก้ไขปัญหาในการพัฒนาศักยภาพได้ตรงกับเหตุ

2.2 การสร้างสื่อการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

2.3 สร้าง Road Map การพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตามแนวพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงสาธารณสุข เพื่อนำสู่กิจกรรมโครงการต่างๆ ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ และกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เพื่อความยั่งยืนของเป้าหมายการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2561). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพ อสม. 4.0*.
ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน. (2564). *โครงการพัฒนาความเป็นเลิศและ
สร้างเสริมแรงจูงใจในการจัดการสุขภาพชุมชนของ อสม.*
ปีงบประมาณ 2564. นนทบุรี: กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.
กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *ระบบฐานข้อมูลด้านสุขภาพประชาชนไทย*.
สืบค้นจาก www.hdc.moph.go.th
คมณัฏ กฤดากร ณ อยุธยา. (2560). *ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักพุทธ
ปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์วิสุทธิมรรค. วารสารพุทธมคค์คุณยวิจิตรธรรม
ศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 2(2), 22-29.*
ชลธิชา ดังสะท้อน. (2559). *การบริหารงานตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของ
ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครศรีธรรมราช. นครปฐม:
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.*
ชาญชัย จิวจินดา. (2559). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการส่งเสริมสุขภาพชุมชน
ของจังหวัดปทุมธานี. นครปฐม: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, วิทยาเขต
กำแพงแสน.*
สมตระกูล ราศิริ. (2564). *บทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขไทย. วารสารวิจัย
และพัฒนาด้านสุขภาพสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา,
7(2), 80-95.*

- สิทธิพร เกษจ้อย. (2560). บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยสถาบันวิจัยพัฒนารธรรม*, 4(1), 163-73.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2559). การแนะแนวเพื่อชีวิตที่ดีงามในคำสอนของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(46), 173-186.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/ewt_w3c/more_news.php?filename=&cid=297
- Parsons, T. (1956). Suggestion for a Sociological Approach to the Theory of Organization. *Administrative Science Quarterly*, 1(1), 63-85.
- Pender, N. J. (1987). *Health Promotion in Nursing Practice*. Norwalk, Conn: Appleton and Lange.